

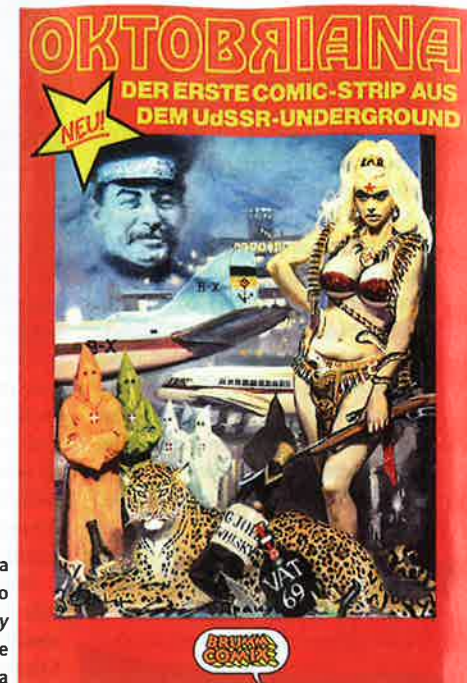
Titulní stránka komiksu *Octobriana*. Vpravo Amazona, původní hrdinka ještě před tím, než ji Sadecký domaloval na čelo rudou hvězdu.

Skici z legendární knihy včetně obálky, kam si Sadecký drze umístil své jméno

Obálka západoněmeckého vydání *Octobriana* s využitím ilustrace Zdeňka Buriana

KRÁDEŽ STOLETÍ JMÉNEM OCTOBRIANA

KULTOVNÍ KOMIKSOVÁ POSTAVA DOBYLA SVĚT A UKONČILA JEDNO VELKÉ PŘÁTELSTVÍ

Když v lednu zemřel David Bowie, nikdo z českých novinářů si nevzpomněl na jeho vztah k Octobriane. Ptáte se, kdo to je? V roce 2005 vyšel v *Reflexu* článek *Octobriana – NEJSVOBODNĚJŠÍ KOMIKSOVÁ HRDINKA*. Píše se v něm: „I když se to zdá pro laika neuvěřitelné, právě v bývalém Československu vznikla jedna z nejkultovnějších komiksových postav, které kdy byly nakresleny.“

TEXT JAN HOSNEHL
FOTO ARCHÍV AUTORA

JEDNÍM Z JEJÍCH velkých obdivovatelů byl právě David Bowie. Knihu o Octobriane dokonce zařadil mezi svých Top 100 knih. Je otázka, zda vůbec Bowie tušil, že původ Octobriany je v tehdejší socialistickém Československu a že autorem kreseb je český malíř, ilustrátor, ale taky člověk, jenž musel překousnout obrovskou křivdu – Bohumil Konečný.

JAKO VLASTNÍ SYN

Kresby Bohumila Konečného (známého také pod přezdívkou Bimba) jsou slavné především díky ilustracím románů Jaroslava Foglara a povídek Otakara Batličky z konce 60. let. Ve čtyřicátých letech patřil k nejlépe placeným reklamním malířům a časopiseckým ilustrátorům v Československu. Byl zaměstnán jako externista v obuvnickém koncernu Baťa, ilustroval časopisy *Mladý hlasatel* nebo *Rozruch*. V reklamě i v ilustracích pro tehdejší společenské časopisy (*Humoristické listy*, *Hvězda československých paní a dívek*...) často pracoval s idealizovanými ženskými postavami, pro něž se v Americe vžilo označení pin-up girls.

Ve své „reklamní“ tvorbě pokračoval i po únoru 1948. Pro domácí trh kreslil budovatelské plakáty s horníky, přehradami a dědou Mrázem, jenž býval obklopen spoustou jídla, ačkoli potraviny byly v té době na přidělové lístky. Ve stejné době však kreslil pro zahraniční export tzv. americkou reklamu: dívky svými vnadami propagovaly výrobky firem Prazdroj, Jablonex i – považte – elektroměry Křižík.

Na počátku šedesátých let se ovšem Bimba dostal do velké tvůrčí – a tím i finanční – krize. Kresle-

Dva aktéři příběhu *Octobriany*: okradený, Bohumil „Bimba“ Konečný, a zloděj Petr Sadecký

nou reklamu postupně nahradily fotografie. Nebyl zájem ani o Bimbu tak oblíbenou dobrodružnou kresbu.

Několik let předtím se u dveří bytu Konečných objevil mladík jménem Petr Sadecký. Manželka Bohumila Konečného MUDr. Eva Konečná si na něj dobře pamatuje: „Někdy v roce 1953 odpoledne, kdy jsem byla v pokojíku u své roční dcerky, zazvonil zvonek u vchodových dveří a já šla otevřít. Stál v nich úhledný, hubený, tmavovlasý, asi dvanáctiletý chlapec s brýlemi. Představil se a zeptal se, zdali je doma pan Konečný. Byl – ve své pracovně. Chlapec tvrdil, že je manželovým velkým obdivovatelem. Adresu znal buďto od Foglara, anebo od Zdeňka Buriana, přesně si to nepamatuji. Od této chvíle byl naším stálým a častým hostem, který, dokud byl malý, vydržel tiše po dlouhou dobu sledovat mého muže při práci. Jak rostl, byla stále zřetelnější jeho vysoká inteligence.“

Petr Sadecký mezitím odmaturoval a udělal přijímací zkoušky

na FAMU – obor estetiky a kritiky. Ke Konečným však stále docházel. Získal si jejich naprostou důvěru, měl dokonce klíče od ateliéru, kde se mohl – často sám – přebírat v originálech. Konečný jej přijal téměř jako svého syna.

SADECKÉHO ZMIZENÍ

Sadecký začal v polovině šedesátých let jezdit i do zahraničí. Viděl neutěšené podmínky, v nichž se Bohumil Konečný nachází. Současně také vnímal, že na Západě je dobrodružná literatura stále v kursu. Navrhl tehdy, aby Konečný začal pracovat pro zahraniční vydavatelství, on že by zprostředkoval objednávky a prodej. Konečný měl strach, věděl, že to není legální, ale nakonec v zoufalé existenční situaci souhlasil.

Během dvou let nakreslil pro Sadeckého asi osmdesát barevných obálek s hrdiny pro knížky Karla Maye. A potom přišel Sadecký s myšlenkou na dobrodružný komiks o bojovnici Amazoně. První nápad se objevuje v dopise Konečnému z vojny v Litoměřicích, kde Sadecký mimo jiné píše:

„Ženský James Bond. Myslím, že Vám tu leží víc než holá palba. Neboť zde bude erotická palba. Já postavím děj, text, některé nápady, vám to bude pracovat ve směru sexuálních fórů dějových i textových, a především kresebných. ... Stopování u Maye je ryze mužnou a ryze romantickou záležitostí. Zde k romantice přibude erotika. ... Konečně, plánuju dvě linie práce. Jednu celkem mravnou, řekněme v tónu *Playboye* – a druhou, snad variantu týchž schémat, pro značně pornografičtější časopisy. Teď, jak již dohodnuto – umění se dělat nebude. Pod falešnými jmény zaútočíme na nejnižší puďy p.t. obecnstva a nadolujeme pro uslechtilější cíle.“

Nutno podotknout, že kreslíř nebyl v tomto žánru nováčkem – jeden komiks už na kontě měl. V letech 1947–1948 vycházela v časopise *Květen* budovatelská a nesmírně populární červená knihovna *Zuzanka a její svět*.

Konečný začal pracovat podle Sadeckého scénáře, v němž se objevoval Stalin, Mao Ce-tung, Amazona bojovala s radioaktivním mrožem... Na komiksu se podíleli i další malíři – zejména Zdeněk Burian, jenž vytvořil několik barevných obálek. →

CAUSA^x

Sadecký schovával vše, byť šlo o sebe menší skici.

V roce 1967 přišel pro Bohumila Konečného naprostý šok - Petr Sadecký emigroval bez jakéhokoliv varování do Německa. Těsně před svým zmizením vyplatil Bimbovi 400 marek, protože ten odmítal bez honoráře dál pracovat. Se Sadeckým zmizely všechny obálky, rozpracovaný komiks o Amazoně, ale i řada starších (již dříve publikovaných) originálních kreseb.

STRACH Z PROVOKACE

Konečný začal pátrat, kam

OMBUDSMAN BLESKU
POZOR!
NOVÁ KNIHA
EDICE BLESK
KROMĚ VE VŠECH
RAFIKÁCH!

Konečný vybral z kreseb svoje a Burianovy ukradené věci (ty, které Sadecký již prodal, mezi nimi samozřejmě nebyly). Dostal také jako symbolické vyrovnání částku 400 marek, což byla ve srovnání s tím, že Sadecký za prodané originály utržil v letech 1966-1969 nejméně třicet tisíc marek, směšná suma!

Co si Konečný odmítl převzít, byly pozměněné kresby Amazony. Hrdinka měla na čele přimalované rudé hvězdy a on dostal strach. Bratři Schmidtové přislíbili, že seriál Sadeckému nevydají a že jej předají Konečnému. Svůj slib bohužel nesplnili.

Bohumila Konečného se zmocnila velká obava z provokace, proto obeslal ministerstvo vnitra i zahraničí s upozorněním na možnost zneužití ukradených kreseb. Dva roky se nic nedělo. Jednoho zimního večera v roce 1971 zazvonil u Konečného telefon. Ozval se Hamburk, Zeitschrift Stern - redaktor Jiří Žák. Tehdy Konečný zjistil, že místo Amazony zaujala Octobriana...

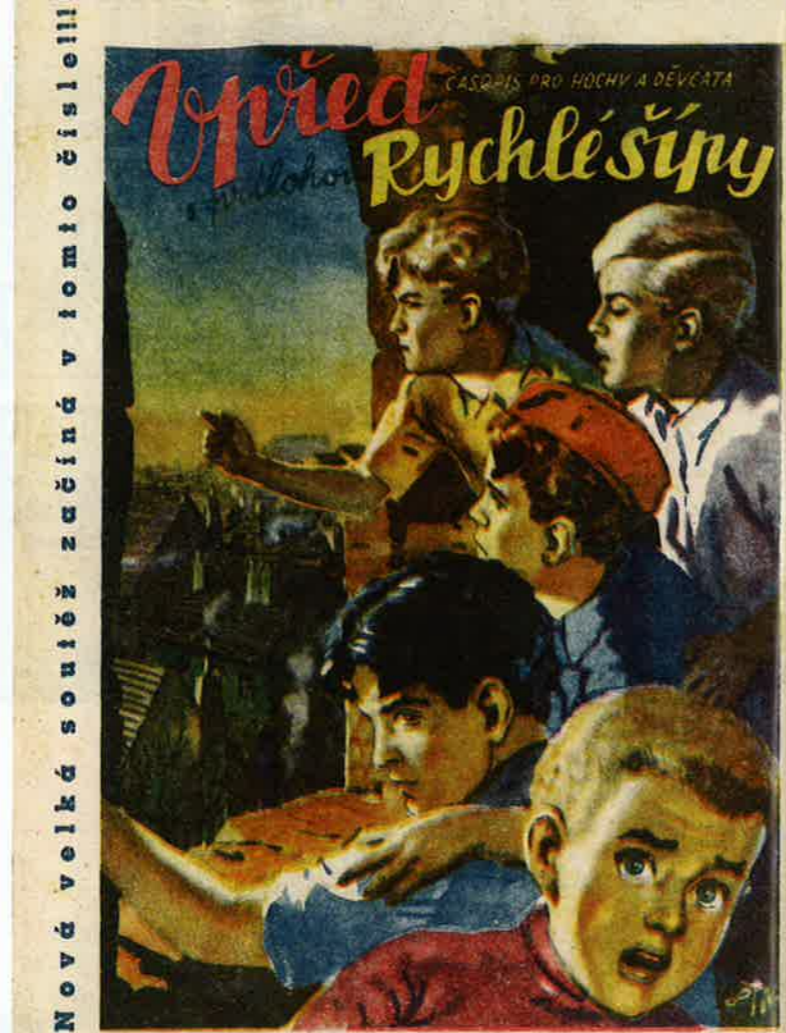
Co se stalo? Petr Sadecký, jenž prodal ukradené Konečného věci do nakladatelství Karla Maye v Bamberku, se pokoušel najít uplatnění i pro komiks o Amazoně. Vzhledem k tomu, že se jednalo o nedokončené torzo seriálu, neměl úspěch. Komiks proto upravil, domyslel k němu legendu a obojí pak v knize *Octobriana a ruský underground* vyšlo v roce 1971 v londýnském nakladatelství Tom Stacey.

DRZOST A SLÁVA

Šokovanému západnímu publiku byl předložen pornograficko-politický komiks, který měl údajně vzniknout v disidentských kruzích v Kyjevě v Sovětském svazu. Sadecký se měl v těchto kruzích také pohybovat. Octobriana byla proměněna v bojovnici za pravé ideály komunismu.

S obří dávkou cynismu popisuje nově vytvořenou legendu v dopise již bývalému příteli Konečnému Petr Sadecký takto:

„Nejmilejší příteli, teď Vám mohu už s hladným srdcem prozradit původ grafik a maleb, které vás tak šokovaly. Zvláště ze série 30 rembrandtovsky dokonalých olejomalb s prsatou Oktabrinou (dcerou Velikého října) - deset z nich jste viděl, jestli si dobře vzpomínáte: zvláště ta se soudruhům Brežněvem a Stalinovým duchem a potom tu, jak Oktabrina zápasí se zlými Čaiňany soudruha Maa a s tibetskými tygry. Rád bych od Vás

Poválečný Vpřed s nejslavnější kresbou Bohumila Konečného - s Rychlími šipý. Patrně skončila s řadou dalších na smetišti při likvidaci Sadeckého bytu.

Jeden z originálů knižních ilustrací „vypůjčených“ Sadeckým navždy

jako zkušeného kreslíře a grafika slyšel, co si myslíte o kvalitě těchto prací. Byly vytvořeny v letech 1960-1966 v SSSR ilegální tvůrčí skupinou 125 mladých umělců. Ti pozoruhodně sovětské rošťáky dokázali něco udělat v rámci romantického žánru. Ve fantasticko-exoticko-erotickém dobrodružství s kozatým vampem Oktabrinou (dříve, v prvních fázích tvorby, ji jmenovali méně nápaditě Aurorou, Amazonou, Tamarou, Mahari), persifluji mládí rebelové všechna tabu

Konečného reklamní plakát z padesátých let

sovětského života - od Lenina přes ÚV, Brežněva, teze Pravdy etc. etc. Představte si - materiál ze SSSR -, kdyby šlo jen o sex, byla by to bomba. A ono je to navíc tak dobře udělané. A ono je to navíc politicky chytré. To je víc než bomba, to je vodíková bomba.“

Kniha se stala velkou mediální senzací. Vyšly o ní velké články ve světových časopisech, o komiksu referovali poslanci v britském parlamentu, obdivovala jej řada tvůr-

V roce 2003 se komiks dočkal i své filmové podoby ve finském studenském snímku: *Octobriana And The Finger of Lenin*

Knížky s obálkami Konečného v současné nabídce Karl-May-Verlag. Jako autor obálek je uveden Paul Drake.

ců. Mezi nejznámější patřil David Bowie, jenž o Octobriane dokonce chtěl natočit film s Amandou Learovou v hlavní roli. Americké vydání *Octobriany* vyšlo zrovna v době, kdy dokončoval své přelomové album *Ziggy Stardust*, vizuální podobnost Bowieho fotek s Octobrianou (symbol na čele) je nápadná. V roce 2013 zařadil zpěvák knihu *Octobriana a ruský underground* na seznam svých Top 100 knih. Na paži si Octobriana nechal vytetovat Billy

Idol, do svých komiksů ji použil i významný světový výtvarník Bryan Talbot. Byl rovněž jedním z těch, kteří v sedmdesátých letech uvěřili v pravost Octobriany. Talbot „hrdinku“ použil dokonce ve svém kultovním komiksu *Dobrodružství Luthera Arkwrighta*. Ve Finsku vznikl film *Octobriana a Leninův prst*, s mýtem této superženy pracuje i dnes řada tvůrců. Co tak zaujalo západní veřejnost na Octobriane? Patrně již samotná

DAVID BOWIE CHTĚL O OCTOBRIANĚ NATOČIT FILM S AMANDOU LEAROVOU V HLAVNÍ ROLI.

legenda okolností jejího vzniku - představa, že vznikl politicko-pornografický komiks v Sovětském svazu, byla téměř neuvěřitelná. Sympatie muselo vzbuzovat i to, že Octobriana bojovala „za pravé ideály komunismu“, proti oficiálním vůdcům. Tvůrce zase „dráždila“ skutečnost, že k této postavě vlastně neexistují autorská práva, Octobriana byla svobodná, čili ji na rozdíl od většiny populárních komiksových postav (Superman, Batman...) může použít kdokoli. Octobriana žije dál svým životem a postupně se stala jednou z nejkultovnějších komiksových postav.

PADOUCHOVA SMRT

Dozvuky aféry brzy dorazily i do socialistického Československa. Díky dopisům, jež Konečný poslal v roce 1969 na ministerstvo vnitra, ušel zatčení, společně s Burianem ale byli prezentováni jako umělci, kteří jsou ochotni se zaprodát za „mrzký dolar“. O celé aféře vznikl propagandistický dokumentární film *Shandál s Amazonou*, který Česká televize odvysílala 9. března 1972.

Pro Konečného skandál skončil katastrofou: ocitl se v podstatě bez práce, jeho kresby nechtěl nikdo tisknout. O něco lépe skončil Zdeněk Burian, jenž se věnoval prehistorické rekonstrukci. Konečného kresby se objevovaly sporadicky v časopise *Svět motorů* (ilustrace dopravních nehod) nebo ve *Světě v obrazech*. Nedostal přímý zákaz, ale redaktoři se báli jej tisknout. Nejhorší pro něj ovšem byl pocit zrady, které

se na něm dopustil jeho nejbližší přítel. Petr Sadecký ho navíc až do konce života bombardoval dopisy ze Západu. V jednom z nich píše:

„Milý Bimbo, šťastný nový rok a tak dále. Měl jsem trochu času promyslet si v poslední době náš vztah. Vymyslel jsem mnoho balastu, ale dokázal jsem to všechno redukovat na jedinou - buddhisticky mluveno - Základní Velikou Pravdu. Postavili se do pozice nezúčastněného soudce (tedy nezatížen vlastními předsudky a eventuálním presem „soudruhů“), můžete situaci klasifikovat a řešit jenom takto:

- a) Jste-li slabé bezcenné socialistické nuly, zaplane ve Vás sebeklamný požár nenávisli a snad, přesněji řečeno, závisť a s falešnou pózou archanděla Gabriela mě musíte hrdě odsoudit.
- b) Máte-li tzv. formát, jak jsem se domníval (zřejmě mylně), máte-li kus romantické velkomyslnosti, kterou jsme společně před pár lety obdivovali, musíte jen držet hubu a smeknout před tím lumpem (předě mnou), který v reálném životě dokázal provést to, o čem jsme my (B. K., G. K., Z. B.) odvážili pouze snít, a to pouze v těch nejdůvěhodnějších snech. Uvažte to všechno a zapřemýšlejte konečně opravdu jednou důsledně ve svém dosavadním všiváčkém socialistickém životě. A vyvoďte z toho patřičné důsledky.“

Srdečně Váš Petr Sadecký, München

Bohumil Konečný se s aférou a se zradou nikdy nevyrovnal. Na dopisy Sadeckému neodpovídal. Na konci života se ještě dočkal několika knížek, v roce 1987 vyšel knižní výbor Otakara Batličky s jeho ilustracemi. Dožil se ještě revoluce, ale v lednu 1990 umírá.

Knihy Karla Maye v německém Bamberku dodnes vycházejí s Konečného obálkami pod jménem Paul Drake.

Ani Petr Sadecký se nedočkal přílišného štěstí. Po cestách po Americe se usadil v Německu. Měl nádor na mozku, zemřel v nemocnici v červenci 1991. Než se vyřídily všechny formalities, vyvezení jeho bytu údajně vvezli na skládku. Byt skončil obsáhlý archív nakradených věcí z Burianova a Konečného archívu, tam také patrně skončila slavná Konečného obálka *Rychlých šípů* z časopisu *Vpřed* nebo originály komiksu *Amazona - Octobriana*...

Autor je učitel na gymnáziu v Plzni, kurátor dvou velkých proběhnutých výstav Bohumila Konečného - *Bimby a zároveň správce webové stránky BIMBA.CZ*.